

LBRIS

We know
books

DUMITRU CONSTANTIN-DULCAN

*Întâlnirea cu
Destinul*

Ediția a V-a, revăzută și adăugită

Prefață de
IOAN-AUREL POP

Cluj-Napoca, 2023

Cuprins

<i>O carte de învățătură. Prefață de Ioan-Aurel Pop</i>	9
Cuvânt-înainte. Întoarcerea acasă	19
Cuvântul autorului la ediția a III-a (2014).....	37
Cuvântul autorului la prima ediție (2008).....	39
Capitolul 1	
Rătăcitor pe căile Destinului	45
Capitolul 2	
Exilat pe Terra	57
Capitolul 3	
Familia în care am venit pe lume	79
Părinții.....	79
Moartea tatălui.....	94
Regina și Regele balului.....	105
Frații mei	109
Cum i-am perceput pe cei din familie.....	111
Capitolul 4	
Lumea satului meu din perspectivă psihologică	115
Capitolul 5	
Horele din sat	135
Capitolul 6	
Primii ani de școală	147
Capitolul 7	
Primele iubiri	159
Primul sărut: 30 de secunde de „eternitate”	174

Anii de liceu.....	177
După 20 de ani.....	190
Capitolul 8	
Anii de facultate.....	205
Medic de medicină generală și medic în specialitate	220
Drumuri spre necunoscut.....	222
Capitolul 9	
Drumul spre <i>Inteligența Materiei</i>	231
Opinii despre volumul <i>Inteligența Materiei</i>	241
Idei de ordin conceptual general enunțate în <i>Inteligența Materiei</i>	249
Capitolul 10	
Anii de întineric.....	255
Capitolul 11	
Drumul spre universitate	275
Opinii despre volumul <i>Somnul Rațiunii</i>	287
Capitolul 12	
Semne în umbra suferinței.....	291
Capitolul 13	
Casa din vis.....	299
Capitolul 14	
Câteva impresii de călătorie	303
Capitolul 15	
Oameni și prieteni rămași în universul meu spiritual	369
Epilog	409
Despre autor.....	411
Addenda. Prima atestare documentară a localității Mărghia (1648)	417

Rătăcitor pe căile Destinului

Într-o dimineață de vară, în jurul vârstei de nouă ani, m-am trezit în lumina unui soare viu, intens strălucitor, într-o fascinantă simfonie de culori, care, în ciuda vârstei de școlar, mi se părea că este o ființă vie care dorește să-mi spună ceva. Întregul cer dinspre răsărit îmi trimitea raze sclipitoare al căror joc mă incita la meditație.

Brusc am realizat atunci că, iată, exist. În ce scop și prin ce miracol? Care este sensul vieții? Au fost primele întrebări cu caracter existențial.

Monotonia vieții mi-a provocat un sentiment de adâncă tristețe: oare doar la a dormi, a mânca, a munci se reduce tot ceea ce numim viață? Am avut atunci senzația că viața este o închisoare a spiritului, obligat să suporte îndelunga apăsare a monotoniei. Repetarea continuă a aceluiași ritual, zi de zi, mă înspăimânta. „De ce ne naștem?”, m-am întrebat. Cu ce scop? Să ne bucurăm? Dar viața nu este numai bucurie. Să suferim? Cui i-ar folosi? Sunt incapabil de un răspuns acum, mi-am spus. Unul singur mi se părea accesibil: viața trebuie folosită

pentru a cunoaște. Ca ființe raționale, ni s-a dat această șansă. Și acestei idei i-am dedicat toată viața, iar ceea ce am trăit și înțeles, în speranța că ar putea fi de folos unora dintre semenii mei, îmi propun să le împărtășesc.

Mi-am fixat un program de viață pe care l-am urmat riguros. Despre acest program stau mărturie scrisorile mele către colegi și prieteni, pe care le trimiteam la vârsta adolescenței și a studenției. Și probabil că orientarea mea nu este străină de faptul că frații mei mai mari erau la studii, iar în vacanțe îi vedeam citind și-i auzeam discutând pe teme de ordin spiritual.

Am avut atunci un amplu dialog cu mine însumi. „Prin ce se obține cunoașterea?”, m-am întrebat. Mi-a venit în minte ca răspuns ideea de profesie și de cultură, prin lecturi asidue din toate domeniile de cunoaștere accesibile – literatură, filosofie, istorie, artă. Era un răspuns naiv, desigur, pentru că mai târziu aveam să constat că fiecare domeniu constituia o profesie cu detalii care nu sunt accesibile la o simplă lectură. Dar, dacă aș fi știut, poate că n-aș mai fi îndrăznit să-mi fixez un program de formare care mi-a fost un prețios ghid în viață. „Ce nu se poate aborda prin simpla lectură?”, m-am întrebat eu în naivitatea vârstei. „Medicina, care oferă cunoașterea structurii și funcționării

organismului.” „Așadar, va trebui să încep formarea mea prin lecturi, iar la vremea opțiunii profesionale, am să studiez medicina.” Studiul medicinei a fost motivat nu de avantajele materiale, ci de nevoia de cunoaștere. Era o verigă obligatorie pentru nivelul de cunoaștere la care voiam să acced. Acesta a fost și motivul pentru care am ales ca specialități neurologia și psihiatria. Nu mi-aș fi permis să vorbesc despre psihic și creier dacă aș fi avut o altă specialitate.

Mi-am programat lectura pe etape, care, evident, au fost doar parțial respectate, pentru că era imposibil să epuizezi o literatură vastă într-un timp limită, cum încercam eu atunci: în școala elementară – scriitorii români; în liceu – literatura universală; în facultate – filosofia, psihologia, istoria lumii, istoria artei, istoria religiilor, istoria muzicii etc. Fiecare lectură era un studiu atent – cu note scrise, schițe, desene, îndeosebi la istoria artei. Aici mi-a fost cel mai greu, pentru că la vremea aceea erau puține lucrări la noi în acest domeniu.

Îmi aduc aminte că, după ce am citit *Enigma Otiliei* a lui G. Călinescu, am fost ambiționat de acuratețea cu care descria diverse stiluri arhitectonice pe care eu nu le cunoșteam. Am căutat sursele necesare și mi-am făcut schițe cu diversele stiluri cunoscute (ionic, doric, corintic, gotic etc.). Nu suportam ideea ignoranței mele totale în domeniu. Aveam și

o memorie capabilă de a reproduce pagini întregi. Colegii se amuzau pe seama mea când vedeau că studiez Kant, Hegel, Schopenhauer etc. Sigur, erau glume nevinovate, dar mai târziu, când mi-am făcut intrarea în cetate, și-au amintit de acele momente, spunându-mi: „Tu știai bine ce ai de făcut atunci când noi ne amuzam! Cineva te sfătuiă”. Nu, nu m-a sfătuit absolut nimeni, ci doar propriul meu spirit. Am simțit nevoia de instruire toată viața. Ca elev, vacanțele mi se păreau lungi și apăsătoare, pentru că nu mă simțeam în „apele mele” decât la școală. Acolo eram eu ca spirit, nu ca expresie pur fizică.

În general, școala nu este percepută de toți copiii ca o plăcere, pentru că, pentru unii, însușirea lecțiilor și făcutul temelor li se par a fi o corvoadă. Neplăcerile atrase de notele mici, observațiile profesorilor și ale părinților nu sunt ușor de suportat. Pentru mine, aceste neajunsuri nu existau. Era o plăcere să învăț, pentru că aveam curiozitatea lucrurilor noi și le rețineam fără efort deosebit. Trebuie apoi să recunosc că școala era singurul loc unde eram lăudat pentru succesele mele. Acasă nu-mi mulțumea nimeni pentru ceea ce făceam. Poate că ar trebui să reținem aceste amănunte când ne educăm propriii copii.

Se spune că un rol determinant, ca motivare, în viața multor oameni de vază l-a avut lectura cărții *Vieți paralele*, a lui Plutarh. Eu n-am găsit decât citate din ea la acea vreme, dar un profesor, care mi-a fost ca un părinte, domnul Dumitru Gogoș, mi-a împrumutat cartea *Oameni aleși* de I. Simionescu. Influența ei a fost covârșitoare. Și astăzi o am aproape în întregime în minte. În lucrările scrise la maturitate am folosit citate din această carte, pe care le-am reprodus din memorie, fiind convins că le-am reținut exact. Verificarea ulterioară publicării le-a confirmat. Mărturisesc, nu fără jenă, că am dorit să devin, asemenea lor, un „om mare”. Nu știam prin ce, pentru că la anii aceia nu-mi recunoșteam niciun talent – nici la pictură, nici în poezie, nici în muzică. Dar știam că trebuie să încep prin a-mi face o cultură serioasă, iar pentru restul urma să las viitorul să decidă.

Prima cerere pentru o carte pe care i-am făcut-o tatălui meu a fost *Povestea vorbei* de Anton Pann. Am văzut-o la „magazinul” din sat. Dar tata mi-a spus că nu are bani s-o cumpere și, ca atare, o va cere cu împrumut de la „vânzător”, dar trebuie s-o îmbrac pentru a nu o uza. Ceea ce am și făcut. Nu se creaseră încă bibliotecile satești cu cărți de împrumut.

Cărțile „mari” erau totuși rare și mai târziu nu se găseau nici în bibliotecile de stat. S-a întâmplat

însă un fenomen extrem de curios. Era suficient să mă gândesc intens la o carte – evident, nu la un titlu pe care nu aveam cum să-l cunosc, ci la o carte cu un anumit conținut – și, într-un timp relativ scurt (zile, săptămâni), cartea respectivă îmi „venea”. În sensul de a o găsi la cineva care era dispus să mi-o împrumute. Așa am citit *Istoria omenirii* a lui Hendrik Willem van Loon. La fel am ajuns în posesia unei cărți de istoria filosofiei semnată de Ion Petrovici – extrem de utilă pentru introducerea în filosofie. Bineînțeles că pe toate le „conspectam” cu mare interes, pentru că aveam două avantaje: pe de o parte, îmi rămâneau notele pentru a le reciti la nevoie, iar pe de altă parte, era o metodă excelentă de întipărire în minte, pentru că se insista mai mult asupra noțiunilor.

O altă sursă era Biblioteca Centrală Universitară, unde mergeam după cursuri. Acolo am găsit multe cărți de mitologie, de care eram de asemenea atras, zeii latinilor fiind aceiași cu cei ai grecilor, dar cu alte nume, iar eu îi învățam concomitent. Mă împrietenisem cu un coleg, Nicu Opriță, băiat modest de la țară care, ca și mine, era însetat de cultură. Uneori ceream cote de carte la întâmplare, curioși să vedem ce ne aduce. Îmi amintesc că așa am citit *Thaïs* a lui Anatole France.

Este interesant cum am ajuns la filosofia orientală. Eram medic la o unitate militară de pe lângă București. Făceam un fel de navetă. M-am înscris la Cursul de istorie a culturii și civilizației care se ținea la Biblioteca Centrală, vizavi de Palat. Cursurile erau centrate pe istoria culturală a unei zone sau țări. Am fost fascinat de spiritualitatea hindusă, despre care ne-a vorbit Cicerone Poghirc, pe vremea aceea asistent la universitate. Parcursesem deja unul din cei doi poli ai gândirii filosofice, și anume filosofia clasică europeană. Gândirea hindusă m-a frapat prin contrast. Era ceva care mi se părea a fi mult mai apropiat de înțelegerea extrauniversitară, a omului simplu, și, ca atare, cu un impact mai profund asupra comportamentului uman. Peste ani, când aveam să merg în India, am constatat clar această reflectare asupra conduitei la nivel de masă a oamenilor. Este imposibil să o concepi fără a trăi acolo. Au urmat, evident, lecturile dedicate culturii indiene, beneficiind de numeroasele traduceri care deja se publicau și la noi.

Într-o seară, mergând spre casă, am trecut prin fața Palatului Republicii. Era o lumină artificială plăcută, care te binedispunea. Mi-a venit brusc în minte o idee: ce ar fi dacă ar exista o metodă de tratament care să constea în apăsarea pe niște zone de pe tegument ca pe niște clape de pian, fiecare cu